

Kastelán a spisovatel Jiří Holub: Oživlé prohlídky oživují dávno zesnulé

Už víc jak měsíc jsou otevřeny brány českých hradů a zámků. Návštěvníci poskrovnu přicházejí a »lidé od památek« se chystají na tu nejhlavnější část sezony – léto. Co nového pro nás připravují na státním zámku Hrubý Rohozec, jsme se zeptali kastelána a spisovatele Jiřího Holuba.

Jiří, čím nás překvapí zámek Hrubý Rohozec v letošním roce? Co nového jste pro návštěvníky přichystali?

Jako každý rok, i na letošek jsme si přichystali několik žhavých novinek. Nově se například otevřela přízemní lokajna, denní místnost sloužících s malou kuchyňkou a skladištěm kufrů, ve druhém patře zase exoticky vyhlížející pokoj velvyslance Kuna Des Fours, který za léta působení v Asii nashromáždil velmi slušnou sbírku orientálních exponátů. Mnoho kusů mobiliáře prošlo restaurováním, všechny zámecké okruhy byly doplněny a obohaceny o spousty nových předmětů, prostě je tu zase i pro stálého návštěvníka na co koukat.

V interiérech mají návštěvníci pocit, že z pokojů, jídelen, ložnic právě kdosi odešel a hodlá se vrátit. Zařizujete pokoje podle své nálady nebo rekonstruuje interiéry podle dobových fotografií?

Předposlední majitel – hrabě Mikuláš Vladimír nechal ve třicátých letech udělat fotografie všech místností pro potřeby pojišťovny. Ty jsou v současné době důležitým artefaktem, se kterým při instalaci místností pracujeme. Pokud existují konkrétní předměty, obrazy, nábytek a známe jejich umístění, vrací se na své původní místo, ale zbývá i dost prostoru pro imaginaci. Snažíme se, aby si zde návštěvník dovedl opravdu představit, že zámek byl jen o trochu větším bytem, že nesloužil jen jako rodinné muzeum, ale že se v něm opravdu bydlelo.

V jedné jídelně jsem při své návštěvě zaznamenala, že na prostřeném stole je i bábovka, nemají návštěvníci chuť se do ní zakousnout? Jak průvodci hlídají tyto voňavé a evidentně lákavé exponáty? Nebo jde o zdařilé atrapy?

Kdepak. Bábovka je zaručeně čerstvá! Někdy sice i několik měsíců, ale dokud na trase tyhle doplňky vydrží a stále dobře vypadají, nemusíme je měnit každý týden. Jsou to exponáty s láskou pečené, ať už jde o bábovku v salonu, nebo buchty v kuchyni. Ostatně, tiché návštěvnické „Mňam!“ je pro nás největší pochvalou.

Také jste otevřeli nejmenší kuchyňku, kterou jsem – pokud jsem někde nějakou viděla – zaznamenala na českých zámcích. Je tak maličká, že pořádná kuchařka by se v ní stěží otočila. Opravdu byla původně tak maličká?

Kdepak, tahle by opravdu mohla sloužit leda trpasličí rodině a to ještě velmi nerozvětvené. Byla původně součástí velkého prostoru, takhle ji zmenšila až novodobá příčka. Nutno dodat, že na zámku byly ještě další dvě kuchyně. Z jedné nezbylo vůbec nic, v ní se pro návštěvníky letos otevřela zámecká kavárna, druhou rekonstruujeme a snad vám ji v příští sezoně připravíme k nahlédnutí!

V tisku se nedávno objevily zprávy o tajemných nápisech ve sklepení – i sem zavedete návštěvníky?

Zrovna k napsům je cesta zapeklitě komplikovaná! Přes sto šedesát podpisů a napsů je totiž v zámecké hladomorně, která neměla samostatný vchod, vězně do ní spouštěli, proto je dodnes přístupná jen obtížně, po spuštěném žebříku. I proto, jak se zdá, si právě hladomorna uchová svoje tajemství jen pro badatele...

Budou i letos oživlé prohlídky? Co se za tímto názvem skrývá?

První víkend v srpnu bude i letos zasvěcen návratu do dob dávno minulých, kdy se na několik dní na svoje panství vrátí původní majitelé. Návštěvníci se tak třeba osobně seznámí s panem Mikulášem a dozví se, jak se jeho zub dostal do kaple, poznají nejošklivější hraběnku, dozví se, čím se bavili malí zámečtí páni, či jak se modernizovalo technické zázemí, a třeba proč byl ze zámku vyhozen mladý vychovatel. Oživlé prohlídky zkrátka oživují dávno zesulé – ne jako v nějakém hororu, ale jako osoby z masa a kostí, které měly naprosto stejné problémy jako dnešní »živoucí«.

Kdo píše scénáře k těmto prohlídkám – kastelán a spisovatel Jiří Holub nebo realizační tým?

Kastelán má tu smůlu, že je zároveň spisovatelem, tímžto pádem mu nezbývá, než si scénáře k prohlídkám napsat sám. V současné době se potýká s novým scénářem na zářijovou Hradozámeckou noc, která po dva roky mapovala skutečnou i přibarvenou historii zámku v letech rudých šátků, karafiátů a soudružského nadšení. Letos by rád zabrousil do tajemna a nadpřirozena, které ke každému starému objektu určitě patří, ale nechte se překvapit – myslím, že bude překvapený i sám kastelán! 😊

Loňské léto bylo také ve znamení loutkohereckých představení pro děti, které se konaly o nedělích na zámeckém nádvoří. Budete v těchto vystoupeních pokračovat?

Dětské loutkové léto je už akcí tradiční. I letos se na zámku představí každou prázdninovou neděli nějaký loutkářský soubor s pohádkou pro nejmenší... Při špatném počasí vás přivítá zadní průjezd, při tom dobrém zámecký park, kde se budou představení třikrát denně konat.

Na co dalšího letos budete lákat návštěvníky?

Mnohé bylo řečeno v předchozích řádcích. Z klasických lákadel to budou ještě sváteční červencové kostýmované prohlídky, květnová Noc zámecké kaple, či zimní vánoční prohlídky. Máme v současné době rozjednáno ještě několik folkových koncertů, bližší informace budou k vysledování na našich internetových stránkách www.hruby-rohozec.eu.

Ještě bych se zastavila u vybavení dětského pokoje zámeckých pánů, který jste otevřeli – nepletu-li se – vloni. Nemáte potíže s tím, aby si dětská zájemci nezačali hrát s velmi přitažlivými hračkami?

Dětská herna byla otevřena v loňské sezoně, v té letošní přibylo ještě několik dalších hraček a společenských her. To víte, že jde o místnost, kde mají průvodci plné ruce práce, aby těm nejmenším zamezili v pro ně naprosto přirozené snaze pohrát si s vystavenými předměty. Někdy se to neobejde bez slz a pištění, ale vše se snažíme zvládnout s grácií. S tímhle se prostě počítat muselo. Jsme ale moc rádi, že je o nově otevřené prostory zájem a návštěvníci se do nového křídla rádi podívají.

Jaké jsou vůbec školní výpravy – je chování žáků a studentů pro vás určitou inspirací, když pak píšete o exkurzích a návštěvách divadel ve svých knížkách pro děti (Jak se zbavit Mstivý Soni, Kolik váží Matylda?)?

Mno, dostávám se velmi pomalu do věku, kdy mě občas napadne takové to klasické: „To za našeho mládí...“ Přiznávám bez mučení, že někdy je to trochu těžší – dnešní rozvolněná výchova a důraz na sebevědomí přivádějí lidi od památek občas k nervovému kolapsu.

Osobně si stále stojím za názorem, že jedna facka občas zmůže víc, než celodenní vysvětlování, proč se tohle a támhleto nemůže – a za svým názorem si stojím. Za život jsem jich schytl docela dost a dodnes vím, že to nikdy nebylo jen tak z nějakého rozmaru.

Návštěvníky samozřejmě nefackujeme! 😊 Ale když se pak marně snažíme rodičům vysvětlit, že musí svou milou ratolest utišit, udržet před provazem, vytáhnout z pod stolu, sundat z lustru, či mu vyrvat porcelánovou konvičku z ruky, často ještě dostaneme vynadáno, že co si to dovolujeme, že narušujeme zdravý vývoj a osobní rozvoj ratolesti – ale ruku na srdce, jsou místa, kde zkrátka nějaká pravidla platí a to bez diskuze. Samozřejmě se snažíme k dětským skupinám přistupovat jinak, zabavit je a zaujmout, to se ale podstatně hůř provozuje na klasických prohlídkách, kde jsou i dospělí, které občas zajímá něco jiného, než kam princezna chodila na záchod.

Jaký jste byl vy – bavilo vás prohlížet si historické expozice nebo jste radši lítal po parku?

O tom bych právě raději pomlčel! Samozřejmě, že jsem zlobil, klouzal se v pantoflích, tahal za provazy a málokdy viděl víc, než polovinu trasy, protože se vždycky ozvalo takové to: „Tak a tohle už vážně stačilo, chlapečku!“ A už jsem byl s tátou nebo mámou venku – dodneška mě nikdo nepřesvědčil, že jsem tuhle práci nakonec nedostal za trest, abych viděl, jaké to je, když se někdo v zámku chová jako jsem se choval já. Ale kdyby to ten, kdo mě tímhle trestá, četl, nebo jste s ním mluvili, tak mu prosím řekněte, že už to vím, a že už mi to dál vracet nemusí. 😊

A dneska?

Dneska? Dneska je to snad ještě horší. 😊 Hrozně rád navštěvuji cizí hrady a zámky, vůbec ne kvůli vybavení a historii, ale kvůli průvodcům. Zvrhle říkám: čím horší průvodce, tím větší zážitek. Moc mě baví nedokonalost a neskutečně si užívám to, nad čím ostatní kroutí hlavou, protácejí oči a nasupeně vrčí. A když ještě přibudou perličky ve stylu: „Na skříni vidíme inverzi, renesanční grafiti na věži, gotickou truhlu z osmnáctého století či obrazy malované technikou, že se na vás dívají,“ hýkám blahem a jsem u vytržení! Takže prosím ty rádoby poučné věci, à la „mlaťte své dítě, dokud je čas“ vymazat a začneme znovu, ano?

Letos v lednu jste opět zabrousil jako delegát cestovní kanceláře na své milované Velikonoční ostrovy – co vás na nich láká nejvíc?

Na Rapa Nui je nejkrásnější to, že je to vlastně neskutečná díra, kde si jen málokdo dovede představit strávit víc času, než jeden týden. Za pár dní se tam začne cítit člověk hrozně opuštěný, všude kolem ten zmar, povalené sochy, vykáčené stromy, nemilosrdné slunce, před kterým se není pořádně kam schovat – na jednoho prostě dopadne ta hrozná dálka a opuštěnost a myslím, že tady snad každý pochopí, jak daleko od tohoto miniostrůvku v nekonečném oceánu je Svět. A právě tohle mě tady moc baví. Jo, a ještě vůně! Ten ostrov má neskutečně specifickou vůni, nepopsatelnou, protože je to zároveň atmosféra toho podivného prázdna a smutku, která se tady v jednom mísí, společně s nadšením, vůní oceánu a koní, země a lávy, prachu a blahovičníků, prostě všechno dohromady tvoří z tohoto místa něco, co jsem zatím ještě jinde nezažil.

Jsou »cestovatelé«, o které jste se staral a takto staráte vždy v zimě na svých cestách rozpustili jako děti? Nebo vás poslouchají na slovo a moudře dodržují vaše pokyny?

Samozřejmě, že ne! Je to přesně jako s dětmi. Řeknete: „Hlavně nechodte na kraj toho srázu, ano? Pozor na tuhle rybu, je jedovatá. Prosím, platí přísný zákaz hladit sochy! Chodte prosím jen po cestičkách. Nestrkejte ruku do té díry, může tam být škorpión!“ A jen to dořeknete, už se jeden válí pod srázem, druhý má trn z jedovaté ryby v oku, třetí právě shodil sochu... 😊

Samozřejmě, že to zlehčuju, ale tohle už k nám patří! Takové to „a just to zkusím, schválně, co to udělá?“

Lhal bych, že jsou takoví všichni, většinou si to společně dokážeme pořádně užít. Tohle je prostě v nás, lidech. Nepoučitelní, jen se nám něco stane a přežijeme to, oklepeme se a uděláme to znovu, nebo ještě něco horšího, však ono to třeba zase vyjde. Hlavně klid, já jsem naprosto stejnej 😊

Víte už, kam se pojedete ohřát v zimě příští rok?

Určitě se vrátím do své milované Chile a na Rapa Nui. A když zbyde ještě trochu času, chtěl bych navštívit kamaráda na Sri Lance, nebo se zase po letech podívat do Kostariky, kde se mi hrozně dobře píše. Ale to bych raději sám, bez skupiny v patách.

Na závěr mi nedá, abych se nezeptala na Mstivou Soňu – jaké máte ohlasy na svou poslední knížku Jak se zbavit Mstivý Soni, která vyšla před Vánoci loňského roku?

Mstivá Soňa boduje! Na všech frontách. U dětí i u dospělých. Jedni ji milují, druzí ji nenávidí. Jsem provokatér a v tom je Soňa můj prozatímní mistrovský kousek. Mám tu knížku rád pro její rozpustilost, neuvěřitelnost a spontánnost, kterou vyzařuje. Miluji dospěláky, kteří ji přečetli jedním dechem sobě i těm malým, a kteří mi pak napíší: „Holube! Už v životě nemůžu číst žádnou tvoji knížku mým dětem! Dneska jsem musela do školy, protože ten náš blboun dal učitelce na židli napínáček! Odkud to asi má?“ A já toho malého syčáka musím obdivovat a vždycky si vzpomenu na doktora Vlacha ze Saturnina, který říká: „Jsou lidé, co si to ani nepředstaví, pak ti, co se představou, že by to jednou udělali, baví, a pak ti, co to udělají!“

Dozvěděl jsem se dokonce, že Soňa na některých školách připravující mladé pedagogy do života, patří mezi knížky, před kterými je varují, nebo jim je zakazují. Naopak! Milí budoucí kantoři. Čtete Soňu, připraví vás na těžký údel pedagoga!!! 😊

A co chystáte pro čtenáře právě teď?

Právě teď mám několik námětů ve stádiu »přežiješ, nebo navždy zmiz!« Stále zvažuju dopsat humoristickou novelku o tom, co s bílým člověkem udělá, když se mu narodí černé dítě. Pracuju na příběhu ze Sudet se skutečným podtextem. Mám rozdělanou knížku pro děti o šesti nájemnících, kteří si společně koupí starou hradní věž. A pak hrůzyplný příběh pro malé holky, který nese pracovní název Panenkožrout!

Ale ve skutečnosti lítám po zámku, provázím, trhám lístky a snažím se, aby nám ten zámek ještě nějakou dobu vydržel, a psaní musí počkat do doby, než se zámecká vrata zase na pár měsíců zavřou. Pak snad zase někde v horku, za šumění moře, vrzání cikád, bzuceň moskytů, zavěšený v hamace, se sežehlým nosem vezmu papír, tužku a vrátím se k tomu, co mě tolik baví.

Foto: Jiří Holub, JaS nakladatelství